

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра краєзнавчо-туристичної роботи, соціальних і гуманітарних наук

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ
Українське наукове мовлення
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти	<u>третій (освітньо-науковий)</u>
галузь знань	<u>17 Електроніка, автоматизація та електронні комунікації</u> (шифр і назва)
спеціальність	<u>175 Інформаційно-вимірювальні технології</u> (шифр і назва)
освітня програма	<u>Якість, стандартизація та метрологічне забезпечення</u> (шифр і назва)
спеціалізація	_____ (шифр і назва)
вид дисципліни	<u>обов'язкова</u> (обов'язкова / за вибором)
інститут	<u>ННІ «Українська інженерно-педагогічна академія»</u>

2024 / 2025 навчальний рік

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Українське наукове мовлення» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки

третього (освітньо-наукового) рівня

(назва рівня вищої освіти)

спеціальності 175 Інформаційно-вимірювальні технології

спеціалізації _____

Інформація про кафедру	Кафедра краєзнавчо-туристичної роботи, соціальних і гуманітарних наук Department of Local History and Tourism, Social Sciences and Humanities Посилання на сайт кафедри http://uip.uipa.edu.ua/
Інформація про викладача (-ів)	Лекційні та практичні заняття: канд. філол. наук, доцент Чуєшкова Оксана Володимирівна посилання на профайл викладача: http://uip.uipa.edu.ua/?page_id=22 контактний телефон: +380953903371 електронна пошта: oksana.chuieshkova@karazin.ua
Сторінка дисципліни в системі дистанційного навчання	https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=9932
Консультації з викладачем (-ами)	Онлайн консультації: Чуєшкова О.В., понеділок, середа з 16.00 до 17.00 за посиланням https://meet.google.com/ttn-mezh-gvr Усі запитання можна надсилати на електронну пошту Чуєшкової О.В., вказану в цьому силабусі.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – формування в здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (доктора філософії) здатності до проведення досліджень на відповідному рівні; здатності спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатності до усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- набуття здобувачами вищої освіти комунікативного досвіду, що сприяє розвитку креативних здібностей, спонукає до самореалізації, активізує пізнавальні інтереси;
- вироблення навичок оптимальної мовної поведінки в науковій сфері: вплив на співрозмовника за допомогою вмілого використання різноманітних мовних засобів, оволодіння культурою монологу, діалогу та полілогу; поглиблення знань щодо лексики й термінології свого фаху; вибір комунікативно виправданих мовних засобів; послуговування

різними типами словників; добір й оброблення інформації з різних джерел, її критичний аналіз;

- формування правильного розуміння ролі державної мови в науковій діяльності;
- виховання поваги до української літературної мови, до мовних традицій;
- формування концептуального розуміння теоретичних засад культури наукового мовлення в усіх його видах.

1.3. Кількість кредитів – 3 .

1.4. Загальна кількість годин – 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
14 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
30 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
46 год.	78 год.
у тому числі індивідуальні завдання	
-	-

1.6. Заплановані результати навчання

ПР 2. Грамотне застосування державної мови як усно, так і письмово, для здійснення професійної діяльності.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Наукова мовна культура – основа професійної діяльності дослідника /дослідниці

Тема 1. Державна мова – мова наукового спілкування

Зміст, мета, завдання курсу. Мова, її функції. Українська мова – державна мова України. З історії розвитку, української мови. Сучасні тенденції її розвитку. Поняття «національна мова», «літературна мова». Мовна норма. Словники, довідникові матеріали, бібліотека фахової літератури – невід'ємний складник професійної діяльності дослідника. Електронна енциклопедична і словникова література.

Тема 2. Науковий стиль української мови: історія, загальна характеристика, специфічні риси.

Поняття стилю. З історії розвитку наукового стилю. Мета, завдання, сфера використання, основні функції наукового стилю. Підстили та жанри наукового стилю. Традиційні стильові ознаки наукової мови (абстрагованість, інформаційна насиченість, ясність і об'єктивність викладу, конкретність, логічна послідовність, монологічний характер викладу,

Тема 1. Державна мова – мова наукового спілкування	8	2	2			4	6,5	1	0,5			5
Тема 2. Науковий стиль української мови: історія, загальна характеристика, специфічні риси	8	2	2			4	6,5	1	0,5			5
Тема 3. Лексичні особливості наукового стилю	8	2	2			4	11,5	1	0,5			10
Тема 4. Морфологічні та синтаксичні особливості наукового стилю	18	4	8			6	22	1	1			20
Контрольна робота № 1	4		2			2						
Разом за розділом 1	46	10	16			20	46,5	4	2,5			40
Розділ 2. Види оброблення наукової інформації												
Тема 5. Науковий текст як форма існування наукових знань	18	2	6			10	29	2	1			26
Тема 6. Культура усної наукової комунікації	22	2	6			14	14,5	2	0,5			12
Контрольна робота № 2	4		2			2						
Разом за розділом 2	44	4	14			26	43,5	4	1,5			38
Разом	90	14	30			46	90	8	4			78

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФЗО	ЗФЗО
1	Мовні норми. Редагування текстів.	2	0,5
2	Мета, завдання, сфера використання, основні функції наукового стилю. Традиційні стильові ознаки наукової мови	2	0,5
3	Лексичні помилки. Українська термінологія як основа наукової мови.	2	0,5
4	Іменник у науковому мовленні. Відмінювання українських та іншомовних прізвищ, імен, по батькові.	2	0,25
5	Прикметник у науковому мовленні: переважання відносних прикметників, синтетична та аналітична форма вищого і найвищого ступенів порівняння якісних прикметників.	2	0,25

6	Особливості вживання займенників у науковому стилі. Норми вживання та відмінювання числівників.	2	0,25
7	Інформаційне навантаження особових дієслів, стійких дієслівно-іменникових сполук, дієслівних форм. Функціональний діапазон сполучників і прийменників.	2	0,25
8	Контрольна робота № 1.	2	
9	Науковий текст і принципи його укладання. Мовні засоби організації інформації наукового тексту. Стаття як самостійний науковий твір: етапи роботи, структура, правила оформлення, мовні кліше.	2	0,25
10	Основи компресії наукового тексту. Реферування як поширений жанр опрацювання наукової літератури. Особливості конспектування. Анотування наукового джерела. Тезування наукових текстів. Дисертація. Автореферат дисертації. Рецензія та відгук.	2	0,5
11	Особливості редагування наукового тексту. Типові недоліки в оформленні наукової роботи.	2	0,25
12	Комунікативно-логічна побудова усної наукової доповіді. Специфіка участі в дискусії. Науковий діалог. Мовний етикет української науки.	2	0,5
13	Виголошення наукової доповіді.	4	
14	Контрольна робота № 2.	2	
	Разом	30	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		ДФЗО	ЗФЗО
1	Робота з обов'язковою та додатковою літературою.	5	30
2	Підготовка до виконання усних завдань.	5	10
3	Підготовка до виконання письмових завдань, контрольних робіт.	20	38
4	Підготовка до виступу з науковою доповіддю.	6	-
5	Написання реферату.	10	-
	Разом	46	78

6. Індивідуальні завдання

Написання реферату у вигляді науково-дослідної пропозиції з подальшим мовним аналізом.

7. Методи навчання

Технологія розвитку критичного мислення, аудіовізуальні технології, студентоцентроване навчання. Лекції-візуалізації, дискусії, самостійне опрацювання літератури, підготовка наукових доповідей, презентацій.

Методи:

– на лекціях – різні види бесід, розповідь, пояснювально-ілюстративний метод, метод проблемного викладу, ілюстрація, проблемні запитання, мультимедійні презентації;

– на практичних заняттях – виконання практичних вправ репродуктивного та творчого характеру, тестування, тренінги, застосування евристичних методів, організація роботи в малих групах;

– у ході самостійної навчально-пізнавальної діяльності – вивчення навчальної та наукової літератури, використання словників та довідників, виконання вправ, пошук відповідей на запитання.

8. Методи контролю

Поточний контроль – виконання вправ та завдань, науковий практикум, тестування, демонстрація презентацій, виступ з науковою доповіддю, написання реферату.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання (реферат)							Сума
Розділ 1				Розділ 2		Реферат	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	20	100
40				40			

T1, T2 ... – теми розділів.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

№	Види робіт здобувача	Оцінка
1.	Наукова доповідь Здобувач/ка повністю розкрив/ла тему, публічно виступивши з доповіддю перед групою. Доповідь має чітку структуру (вступ, основна частина, висновки), відзначається логічністю викладу, зрозумілістю термінів, чіткістю визначень, добром фактів. Відсутні мовленнєві помилки. Виступ супроводжується мультимедійною презентацією, слайди якої відображають тему, матеріал логічно структуровано, за необхідності ілюстровано, презентація публічно представлена на практичному занятті.	0-10
2.	Виконання вправ та завдань на практичних заняттях 2,5 бала здобувач/ка отримує за правильне виконання вправи або завдання (усього 10 вправ та завдань). Також передбачено написання двох контрольних робіт (за кожним розділом), які містять тестові питання (100 питань по 0,2 бала за правильну відповідь)	0-45
3.	Реферат Реферат є науково-дослідною роботою за темою дисертаційного дослідження, яка містить чітку структуру (актуальність, мета, основні завдання, новизна, теоретична і практична значущість), відображає авторську аналітичну оцінку стану досліджуваної проблеми й власну точку зору на можливі варіанти її розв'язання.	0-20

	У роботі відсутні лексичні, граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.	
4.	Науковий практикум 5 балів – здобувач/ка отримує за написання анотації наукової статті згідно з вимогами, які висуваються до такого виду робіт: якість і точність інформації про першоджерело; логічне оформлення; відповідність чинним мовним нормам; обмежений обсяг; 10 балів – здобувач/ка отримує за написання тез наукової статті, дотримуючись такої структури: назва, що відображає головну ідею, актуальність і ступінь розробленості проблеми, основні тези; основні результати, перспективи; 10 балів – здобувач/ка отримує за написання рецензії наукової статті, дотримуючись такої структури: введення в проблематику зі стислою характеристикою ступеня опрацювання теми; характеристика структури роботи, викладення найважливіших висновків і процедури їх отримання; виправлення фактичних і мовних помилок, висловлення пропозицій, побажань та зауважень; висновки щодо відповідності роботи встановленим критеріям оцінювання.	0-25
	Разом за навчальну дисципліну	0-100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Методичне забезпечення

1. Українське наукове мовлення : конспект лекцій для здобувачів освітньо-наукового ступеня «доктор філософії» денної, вечірньої та заочної форм навчання спец. : 011 Освітні, педагогічні науки; 015 Проф. освіта (за спеціалізаціями); 053 Психологія; 073 Менеджмент; 113 Прикладна математика; 133 Галузеве машинобудування; 152 Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка / Укр. інж.-пед. акад. ; упоряд.: О. В. Чуєшкова. – Харків : УПА, 2021. – 53 с.
2. Українське наукове мовлення : метод. вказ. до проведення практ. занять для здобувачів ОС «доктор філософії» денної, вечірньої та заочної форм здобуття освіти спец. : 011 Освітні, педагогічні науки; 015 Проф. освіта (за спеціалізаціями); 053 Психологія; 073 Менеджмент; 113 Прикладна математика; 133 Галузеве машинобудування; 152 Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка / Укр. інж.-пед. акад. ; упоряд.: О. В. Чуєшкова. – Харків : УПА, 2021. – 42 с.

3. Українське наукове мовлення : метод. вказ. до організації та планування самостійної роботи для здобувачів ОС «доктор філософії» денної, вечірньої та заочної форм здобуття освіти спец. : 011 Освітні, педагогічні науки; 015 Проф. освіта (за спеціалізаціями); 053 Психологія; 073 Менеджмент; 113 Прикладна математика; 133 Галузеве машинобудування; 152 Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка / Укр. інж.-пед. акад. ; упоряд.: О. В. Чуєшкова. – Харків : УПА, 2021. – 43 с.

Основна література

1. Мацько Л. І. Українська наукова мова (теорія і практика): навч. посіб. / Л. І. Мацько, Г. О. Денискіна. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2011. – 272 с.
2. Методологія дисертаційного дослідження. Мовні особливості наукового стилю: навч. посіб. / упор. Чорний І. В., Перцева В. А., Голопич І. М. Харків: ХНУВС, 2019. – 272 с.
3. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови: навч. посіб. / Г. С. Онуфрієнко. – Київ : «Центр навчальної літератури», 2021. – 426 с.
4. Семеног О. М. Культура наукової української мови : навч. посіб. / О. М. Семеног. – Київ : ВЦ «Академія», 2012. – 216 с.
5. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Ін-т української мови. – Київ: Наукова думка, 2019. – 392 с.

Допоміжна література

1. Ботвина І. В. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови / І. В. Ботвина. – Київ : АртЕк, 1998. – 190 с.
2. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення / К. Городенська. – Київ : КММ, 2019. – 208 с.
3. Данкіна Л. С. Сучасна українська літературна мова (науковий стиль): навч. посіб. / Л. С. Данкіна. – Харків : ХДЕУ, 2002. – 124 с.
4. Непийвода Н. Ф. Мова української науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект) / Н. Ф. Непийвода. – Київ, 1997. – 303 с.
5. Основи наукового мовлення: навч.-метод. посіб. / уклад. Т. В. Симоненко. Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2005. – 80 с.
6. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: моногр. / П. Селігей. – Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. – 627 с.
7. Українська ділова і фахова мова: практичний посібник на щодень / [М. Д. Гінзбург, І. О. Требульова, С. Д. Левіна, І. М. Корніловська]. – Київ : «Інкос»; Центр навчальної літератури, 2019. – 672 с.
8. Українська мова. Енциклопедія / за ред. І. В. Муромцева. – Київ : Видавництво «Майстер-клас», 2011. – 400 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Вісник Національного університету «Львівська політехніка» [Електронне видання]. – Електрон. дані. – Режим доступу: http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_Wisnyk.htm. – Назва з екрана.
2. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила [Електронне видання] / Нац. стандарт України. – Вид. офіц. – [Чинний від 2013–08–22]. – Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. – 18 с. – Режим доступу: http://lib.zsmu.edu.ua/upload/intext/dstu_3582_2013.pdf.
3. Жайворонок В. В. Велика чи мала літера? : слов.-довід.: близько 10 000 Жайворонок В. В. Велика чи мала літера? : слов.-довід.: близько 10 000 номінацій [Електронне видання]

- / В. В. Жайворонок, НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. – Київ : Наук. думка, 2004. – Режим доступу: <http://velyka-chy-mala-litera.wikidot.com/>. – Назва з екрана.
4. Словники України online [Електронне видання] // Український лінгвістичний портал. – Електрон. дані. – [К., 2008]. – Режим доступу: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/> – Назва з екрана.
5. Словник української мови [Електронне видання] / [АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні] ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. – Київ : Наук. думка, 1970–1980. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/>. – Назва з екрана.
6. Словник української мови online. Т. 1–14 [Електронне видання] // Український мовно-інформаційний фонд НАН України Київ, 2015–2024. – Режим доступу: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0> – Назва з екрана.
7. Українська мова: Енциклопедія [Електронне видання] / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, Інститут української мови; редкол.: В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. – Київ: Видавництво «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. – 824 с. – Режим доступу: <https://archive.org/details/UkrMovEnts/mode/2up>
8. Українське наукове мовлення // Дистанційна освіта Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна [Електронне видання] / О. В. Чусшкова. – Режим доступу: <https://moodle.karazin.ua> – Назва з екрана.

Зміст силабусу відповідає робочій програмі навчальної дисципліни.

В. о. завідувача кафедри краєзнавчо-туристичної роботи, соціальних і

гуманітарних наук

Ірина ЩЕРБИНА
(прізвище та ініціали)